

Stanka sprejmo med hajduke.

Hajduki so bili že na nogah. Bilo jih je kakih trideset. Vsi so bili mladi razen harambaše, ki je že nekoliko sivel.

Stanku so obrazi ugajali, najbolj pa harambaša. Njegova postava, obraz in vedenje, vse mu je vzbujalo spoštovanje. Bil je resen, molčeč in ponosen mož, raven kakor sveča, odločnega koraka. Vsak gib, vsak korak je pričal o silni moči njegovih mišic. Najbolj pa so mu pristajali osiveli lasje in brki pa tiste kakor trnulja črne oči, ki so se utrinjale izpod dolgih trespalnic.

Stanku se je zdelo, da bi šel za tem človekom čez drn in strn.

Umil se je harambaša, umili hajduki. Nato so se kakor v družini obrnili proti solnčnemu vzhodu in odmolili.

Po molitvi prinese hajduk harambaši čutarico. Ta se prekriža, malo potegne in ponudi dalje.

Stanko je stal ob hrastu in opazoval.

»Stopi sem!« ga pokliče harambaša.

Stanko pristopi.

»Kako ti je že ime?«

»Stanko.«

»Saj res, Stanko. Pa bi bil, praviš, rad hajduk?«

»Rad!« dé Stanko.

»Pa veš, kaj je hajduk?«

»Od zgodnje mladosti poslušam guslarje, kako pojó o njih!« odgovori Stanko odkrito in odločno.

»Pojó že, pojo... življenje pa je trdo... Vidiš, ti si vaju kósiti, večerjati, naspati se, a hajduk tega ne more vedno. Marsikrat ne dojé, kolikokrat pa prečuje noč, tega še vprašuj ne!«

»To vse zmorem,« reče Stanko resno in moško. Res je, da še nikoli nisem stradal, toda kadar bo treba, bom stradal bolje kakor kdor si bodi.

Harambaši je bila ta odločnost všeč.

»Toda hajduk mora hajduka varovati in braniti. Če mu tovariša ranijo, ga ne sme zapustiti, da bi mu sovražnik glavo odsekal in mu ptice kljuvale meso, — na plečih ga mora odnesti iz boja!«

»Mlad sem, močan sem. Ne bo mi težko.«

»Toda — hajduk nima več svojih. Njegovi bratje so tukaj. Ne sme več misliti na svoja zelena polja, na kolo in na vaške zabave.«

Stanko je odkimal.

»Temu sem se tako že moral odreči. Vse mile in drage sem zapustil in prišel v goro, da si tu poiščem bratstva in ljubezni.«

»Le počasi! Pa hajduka ujamejo, ga tró...«

»Držal bom!«

»In zahtevajo, da izdaš družbo in skrivače...«

»Umrem, preden zinem.«

»Hajduk je ko napeta puška...«

»Kakor je dejal Starina Novak: ‚Znam priteči, znam uteči, znam v nevarnosti obstati.‘«

*

Hajduki so poslušali razgovor. In po pravici povedano, Stankov pogum in odločnost — postaven je pa tudi bil — vse to jim je ugajalo.

»Znaš skakati?« ga vpraša harambaša.

»Znam,« odvrne odločno.

Harambaša pokaže visok parobek nedaleč od sebe: »Skoči!«

»Z mesta?« vpraša Stanko.

»Ne, z zaletom.«

Stanko se zaleti. Pred parobkom, kakor da so mu peroti zrasle...

»Izvrstno,« so zavpili hajduki, ki so gledali, ne da bi trenili. Ponosno kakor sokol se Stanko ozre in pravi:

»Pa bi tudi z mesta.«

Hajduki so zmajali z glavo.

Stanko stopi k parobku. Zamahne dvakrat z rokami in — že je bil na drugi strani.

Hajduki so od začudenja zazijali. Da niso videli na svoje oči, ne bi verovali. Parobek je bil le visok.

»Zavrzan! Zavrzan! so zavpili z vseh strani. Ta pa še tebe poseka!«

Nizek, čokat fant živahen in iskrih oči, ki so ga vsi klicali za Zavrzana, je stopil iz družbe in se približal Stanku.

»Se znaš metati?« ga vpraša in na očeh si mu videl, da je užaljen.

»Znam,« odgovori Stanko.

»Alo!«

Spoprijela sta se in Stanko ga je gladko položil. Vsi so se začudili, celo sam harambaša.

Zavrzan se je razjezil. Ni mu bilo prav, da se je našel boljši od njega.

»Vrgel si me, res je. Pa še na tole drevo splezaj! Če si človeške matere sin...«

Deblo je bilo gladko in zelo visoko. Do krošnje je ni bilo vejice.

Stanko stopi k drevesu, pljune v dlan in začne plezati hitro in spretno kakor mačka. Ko je priplezal do krošnje, je odlomil vejico, jo vteknil med zobe pa se spustil na tla. Hajduki se niso mogli načuditi Stankovi gibčnosti in spretnosti. Všeč jim je bil Zavrzan in njegova okretnost, všeč pa tudi Stanko. Še Zavrzan se mu je čudil.

»Vse lepo,« je rekel, ko mu je Stanko pomolil vejico; »toda... kako pa kaj s streljanjem?«

»Bil sem najboljši strellec v črni Bari,« reče Stanko ponosno.

»Vem, v Črni Bari. Tam je lahko biti strellec, ali bodi tukaj, v gori.«

Stanko vzame svojo puško, se vstopi in pogleda Zavrzana.

»Ubijem ti jastreba v letu. Kam hočeš, da streljam?«

»Odbij mi tistole suhico!« reče Zavrzan in mu pokaže vejico vrhu drevesa, na katerega je bil plezal. »Pa prav pri reclju.«

Stanko pomeri.

Vse obmolkne.

Puška počí in vejica pade. Hajduki se usujejo okoli njega.

»Lejga, pa jo je res prav pri reclju!«

Zavrzan pogleda pa ponudi Stanku roko:

»Vdam se. V vsem si boljši od mene.«

Harambaša stopi k njemu in ga potreplje po rami. Iz oči mu je sijalo zadovoljstvo.

»Prav za prav bi moral družino vprašati, ali te sprejme, pa je ne bom. V imenu svojih trideset tovarišev ti kličem ‚Dobro došel!‘ Jovica, daj kruh in sol!«

Jovica Ninković gibko poskoči, seže po bližnji torbi, vzame iz nje hlebec kruha in leseno pušico s soljo ter ponudi harambaši. Harambaša potegne nož, prekriža hleb pa odreže krajec. Z desno roko odlomi košček, ga osoli in ponudi Stanku.

Stanko se odkrije, prekriža in pojé.

Harambaša mu da čutaro; Stanko krepko potegne.

»Poljubiva se!« reče harambaša.

Poljubila sta se. Za njim so ga po vrsti poljubili tudi hajduki. Končno vzklikne harambaša s svečanim glasom:

»Stanko, naš si!«

J. M. Veselinović — dr. M. Rupel.

„Hrošček“ — vsevedež.

(Ruska pravljica.)

Nekoč je živel mož, ki je bil dobil v mladosti od svoje mamice priimek »hrošček«. To ime se ga je dodobra prijelo. Tudi pozneje, ko je odrasel, se ga ni mogel na noben način iznebiti. Karkoli je počel in govoril, vedno so mu ljudje dejali: »Kaj boš ti, hrošček? Kar molči in izgubi se!« — In vsi so se mu smejali...

Pa je zatrdno sklenil, da si bo skušal pridobiti med ljudstvom spoštovanje in ugled. V ta namen je odnesel neki kmetici kos platna in ga skrnil v njen kozelc med slamo. Žena je vsa v skrbeh ves dan iskala pogrešano blago, toda nikjer ga ni mogla najti.

Ko se je že večerilo, jo je primahal »hrošček« k plotu njenega vrta. Nekaj časa je opazoval, kako ženščina brezuspešno išče izgubljeno blago, nato jo je vprašal: »Soseda, kaj dobim, če ti povem, kje se nahaja tvoje platno?«

»Kako pa naj to veš?« mu odvrne žena.

»Jaz vse vem,« se razkošati »hrošček«, »in vse znam!«

Kmetica zaploska z rokami in se zasmije na ves glas: »Česa mi vendar vsega ne poveš, hrošček!«

»No dobro, če mi ne verjameš, potem pa glej, kako boš našla svoje platno!« ji svečano odvrne »hrošček« in se hoče oddaljiti.

»No, le počakaj!« pravi kmetica, »dam ti nekaj funtov masla in vrečo moke, če mi najdeš platno!«

»Hrošček« se za trenutek dostojanstveno zagleda v daljavo, potem pa počasi spregovori: »Tvoje platno leži v kozelcu med slamo.«

Še vedno smejoč se in neverjetno zmigajoč z glavo je šla žena na označeni kraj; našla je platno in glasno hvalila »hroščkovo« vseznanje.